

Початок у попередньому номері

Газета "Недѣля" описувала цю подію так: "Вънчання инж. Ник. Грабара, сына п.губернатора Подк. Руси с Евикою Бокшаевою, донькою проф. и редактора нашей газеты, отбылися 14-го нов. в Ужгородѣ в импозантных рамках. Околицю катедрального храма уже перед 4 год. сотками заняла святочна публика и величезный храм епископский битком наповненный был людьми. Як першее авто прибыло с молодым, военска музика заграля "свадебный марш" Менделсона. Потом слѣдовал довгий ряд авт, на котрых прибыли: вѣсельна дружина, дружки, дружбы, сродники и родичѣ молодых. На конци прійшла молодича з братом жениха, Мироном Грабаром. Прекрасное явище было, коли молода пара в супроводѣ дружок, котрѣ на сю нагоду убранѣ были в вкусных и художественных костюмах, вступила в церковь.

У брамах церковных о. Т. Коссей каноник принимав молодых и поставив им предписаные вопросы. Перед царскими дверьми преосв. епископ Александер с повною ассистенцією чекав молодых, чтобы удѣлти им церковное благословение. Як молодѣ рушилися до дверей, зазвенѣв на коруши милозвучный хор ужгородских богословов под опытным ведением о. Ур. Сильвая, спѣваючи: "Господи, Господи призри з небесе и виждь...". Потом почався обряд вънчання, что кончив преосв. епископ Александер. На конци Его Ексцеленція теплыми и непосредными словами звертався до молодых и выхвалюючи их побожность, религийность и любовь к Богу акцентовав, чтобы съ честноты zostали тревальными и в их супружеском житю. Милоу несподѣванкою было, что на конци отправки заспѣвав "Многая лѣта" и хор ужгородских гимназистов, выявляючи сим свою нѣжну подяку молодичѣ, котра за 8 роков была прилѣжною и талантливою спѣвачкою студентского хора.

На оправѣ присутна была велика часто головного города. Такой численной публики в Ужгородѣ може николи не было на свадьбѣ. На порядок уважали полицманы под личным ведением полиц. директора К. Герра. По оправѣ слѣдовала святочна гостина в доме проф. Бокшая, где при его гостеприемных столах 94-еро гостилися и праздновали молодую пару до поздних ночных годин. Блеск и до-

стоинство вѣсельной вечерѣ убольшала присутность Его Ексц. епископа. Молода пара из нагоды вънчання достала высше 200 привѣтствующих телеграм".

Єва у 1935-му першою покинула батьківський дім, вона з чоловіком Миколою Грабарем проживала у службовій квартирі його батьків в будівлі Жупанату.

Еміль Бокшай з дружиною, донькою Магдаленою та онуками у Словаччині

Але судячи зі списку виборців за 1936 рік, будинок Еміліана Бокшая і так був переповнений жильцями, бо окрім подружжя Бокшаїв та їхніх дітей, там проживав ще старенький батько Гелени Бокшай Стефан Данієлович, невідома жінка старшого віку Марія Грабовська (можливо, прислуга або родичка) та молодий чиновник Золтан Тан, який був одного віку з сином Бокшаїв Емілом-молодшим.

У 1938-му Еміліан Бокшай відійшов від керівництва газетою "Недѣля", можливо, втомився від активного суспільного життя, не хотів втручатися у політику. Він продовжував викладати релігію в Ужгородській гімназії до кінця навчального року у 1944-му. Наближення радянської армії відверто лякало священника, він чомусь був упевнений, що радянська влада відправить його до Сибіру. Тому потурбувавшись заздалегідь про письмову передачу родинного будинку своїй старшій доньці Єві, Еміліан Бокшай просив переведення до Пряшівської греко-католицької єпархії. У деяких джерелах нині можна знайти інформацію про те, що єпископ Теодор Ромжа сам перевів Еміліана Бокшая до іншої єпархії, але в родині добре знають і відверто говорять про те, що від'їзд із Ужгорода був втечею.

Власне, далеко Еміліан Бокшай не поїхав, осів у містечку Собранце, де єпископ

На виробничому майданчику підприємства встановлено джерело аварійного електричного живлення – дизельний генератор PERKINS DJ1000PR. Номінальна потужність – 728 кВт.

Забезпечення харчування відпочиваючих здійснюється у ресторанах з кухнями, які обладнані витяжною вентиляцією. Витяжна вентиляція з кожної кухні виведена на дах будівлі однією трубою. На кухнях використовується виключно електричне обладнання: пароконвекційні печі Rational, електроплити, електрична піч для піци.

Джерелами викидів шкідливих речовин в атмосферу є труби котлів, труби витяжної вентиляційної системи кухні, труба дизельного генератора.

Внаслідок діяльності підприємства у атмосферне повітря потрапляють: оксиди азоту (у перерахунок на діоксид азоту) – 0,85 т/рік, вуглець оксид – 0,207 т/рік, діоксид вуглецю – 418,664 т/рік, ртуть та її сполуки (у перерахунок на ртуть) – 7,62Е-07 т/рік, оксид діазоту – 7,62Е-04 т/рік, метан – 0,1645 т/рік, сажа – 0,0034 т/рік, діоксид сірки – 0,0015 т/рік, бенз(а)пірен – 1Е-07 т/рік, формальдегід – 8,58Е-04 т/рік, НМЛОС – 0,021 т/рік, акролеїн – 7,31Е-07 т/рік.

Заходи щодо впровадження найкращих існуючих технологій виробництва та заходи щодо скорочення викидів не розроблялись, оскільки підприємство віднесено до третьої групи об'єктів.

Діяльність об'єкта не призводить до перевищень санітарних і технологічних нормативів, встановлених чинним законодавством.

Зауваження та пропозиції про намір отримати дозвіл на викиди просимо надсилати до департаменту екології та природних ресурсів Закарпатської обласної державної адміністрації (Закарпатської обласної військової адміністрації) за адресою: пл. Народна, 4, м. Ужгород, 88008; тел.: (0312) 61-67-01; e-mail: central@ecozakarpat.gov.ua. протягом 30 календарних днів з дня публікації даного повідомлення.

Павол Гойдіч (ми вже згадували про нього на початку статті, як про друга Еміліана з часів навчання в Будапештській семінарії) у 1947-му уповноважив його відновити парафію і закінчити будівництво церкви. Храм був уже майже готовий, коли в жовтні 1948 року о. Еміліана Бокшая заарештували і відправили до робочого табору в Ілаві. Словацька комуністична влада планувала повернути священника назад, до Ужгорода, тож Еміліан Бокшай уже подумки готувався до того, що всі його найстрашніші побоювання щодо Сибіру справдяться. Врятувала його дружина, котра довела, показуючи чиновникам відповідні документи, що Бокшаї переїхали до Собранце ще до завершення Другої світової війни, надіславши у вересні 1944-го до Міністерства внутрішніх справ прохання про дозвіл на проживання у Словаччині. Еміліан Бокшай повернувся до своєї нової домівки і в грудні 1948-го освятив добудований храм у Собранце. Але служив він там недовго, бо у 1950-му

у Словаччині, так само, як це відбувалося у нас, греко-католицьку церкву заборони-

ли, а священників агітували переходити у православ'я. Еміліан Бокшай від переходу відмовився, а значить, мусив відмовитися від служіння взагалі. Тоді разом із дружиною він переїхав до Кошице, де проживав його молодша донька Магдалена з чоловіком та дітьми.

Саме з того періоду життя пам'ятає свого дідуся наша співрозмовниця Магдалена Рокічка. Вона розповіла, що Еміліан Бокшай так кожного разу після втечі і не бував в Ужгороді, але радо приймав у гостях родичів звідти. Він швидко адаптувався до життя в Кошице, добре вивчив словацьку мову, працював якийсь час у кошицькому архіві, а коли у 1968-му у Словаччині дозволили діяльність греко-католицької церкви, допомагав служити у кошицькій церкві. Тоді ж, у 1968-му, вже старенький Еміліан Бокшай переїхав від доньки у власне помешкання. У 1974 році його призначили титулярним каноніком, визнавши тим самим авторитет і досвід священника. Помер він у віці 87 років 8 травня 1976 року в Кошице і був похований на тамтешньому кладовищі.

А що ж було тим часом із будинком Еміліана Бокшая в Ужгороді? Ним опікувалася єдина донька, котра не покинула місто після Другої світової війни – Єва.

Вона проживала там із чоловіком та сім'єю дітьми (ще двоє померли немовлятами), а в 1947-му ще й відкрила двері для чоловікового рідного брата Мирона-Володимира, котрого з дружиною та 8-ма дітьми радянська влада викинула з фамільного маєтку Грабарів у селі Чертеж. Усі вони помістяться у 4-х кімнатах не могли, тож декому доводилося певний час ночувати у гаражі.

До всього, Єва мусила весь час відбивати спроби нової влади забрати будинок, як "безхозний". Багато років вона судилася за те, аби довести своє право власності на батьків будинок, що відображено і в документах, збережених в архіві колишнього БТІ (нині – КП "АПБ м.Ужгорода"). Проблема полягала у тому, що документ, яким Еміліан Бокшай подарував дім своїй доньці, зберігався у сімейного адвоката Яцковича, котрий, як зазначали у справі, "нагло вибув". Не один рік, не один допит сусідів, не одна виписка з архіву знадобилася Єві Грабар, аби нарешті довести у суді своє право на цей дім. Зрештою, там вирости її діти та онуки, котрим, сподіваємося, добре відомо, якою поважною в Ужгороді постаттю свого часу був той, хто цей будинок збудував, – священник і викладач Еміліан Бокшай.

"Про Захід" Тетяна ЛІТЕРАТІ

Із сумом повідомляємо, що за даними КП «Ужгородський комбінат комунальних підприємств» від 29 липня по 4 серпня пішли з життя 30 УЖГОРОДЦІВ:

Дукай Іштван Габорович 1942 р.н.
Мешко Олена Андріївна 1948 р.н.
Леґеза Василь Ласлович 1947 р.н.
Малець Ніна Степанівна 1970 р.н.
Сидор Марія Мигалівна 1942 р.н.
Рогач Володимир Васильович 1990 р.н.
Корсун Євгенія Євгенівна 1941 р.н.
Логвиненко Любов Василівна 1952 р.н.
Кун Андрій Денисович 1981 р.н.
Лагодіна Світлана Іванівна 1943 р.н.
Ніколайчук Валентина Володимирівна 1940 р.н.
Лендєл Ігор Володимирович 1959 р.н.
Тисанчин Олександр Васильович 1956 р.н.
Контрош Єне Ендрійович 1941 р.н.
Канюк Володимир Георгійович 1967 р.н.
Сливка Олена Миколаївна 1940 р.н.
Казанцев Володимир Павлович 1951 р.н.
Русин Марія Михайлівна 1936 р.н.
Мартинич Дмитро Костянтинович 1985 р.н.
Карбованець Регіна Михайлівна 1949 р.н.
Шовш Олександр Йосипович 1972 р.н.
Дольніков Лев Ілліч 1936 р.н.
Акопян Гайк Гуліверович 1965 р.н.
Мілюков Володимир Арнольдович 1955 р.н.
Рада Степан Емеріхович 1980 р.н.
Черняк Володимир Михайлович 1962 р.н.
Діус Олена Андріївна 1934 р.н.
Бікетов Валерій Олександрович 1941 р.н.
Куштан Ганна Михайлівна 1955 р.н.
Янцо Любов Михайлівна 1955 р.н.

ХАЙ ЗЕМЛЯ ЇМ БУДЕ ПУХОМ...